

Ett överfall i Kungsträdgården satte punkt för Mikael Särnmarks sorglösa liv på stans finkrogar. Det var sent 70-tal och tolv mörka och ensamma år, med endast livsuppehållande hjälp, väntade innan han blev beviljad personlig assistans. Idag kämpar han för att rädda assistansen för alla som utsätts för Försäkringskassans blinda spariver.

Text: Valter Bengtsson
valter.bengtsson@faktapress.se

Jag var ensam och instängd i tolv år

Mikael Särnmark var en av de första svenskar som fick prova på personlig assistans i egen regi, i ett pilotprojekt innan reformen infördes 1994.

–Dessförinnan hade jag fått hjälp tre timmar per dag av hemtjänsten med måltider, tvätt, handling och liknande. I övrigt fick jag sitta där ensam i lägenheten och blev nog lite skadad av det, berättar Mikael.

–När Patric Melin idag berättar att han inte orkar leva längre om han inte får assistans så påminner det mig mycket om hur jag själv hade det.

Han är förskräckt inför perspektivet att Patric ska förlora sin assistans, eller få den neddragen från över 100 till 10 timmar per vecka, som Försäkringskassan beslöt i november. Lika upprörd är Mikael över Försäkringskassans avslag på assistans för Anna Karlsson i Hudiksvall (se Föräldrakraft nr 1, 2011).

–Myndigheterna borde ställa sig upp och stå i givakt för henne. Hon är en tuff ängel som har orkat med mycket.

Mikael vill att de som har personlig assistans idag ska kunna känna sig trygga, och säkra på att få behålla den. Men idag verkar ingen gå säker.

Mikael Särnmark hade själv en väldigt tuff tillvaro innan han fick assistans. Hans entreprenörssjäl hjälpte honom att hålla modet uppe, liksom mamma och pappa som gjorde det möjligt för honom att sälja brickhållare, som han själv konstruerat, till rullstolar.

En av de första

När LSS, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, infördes 1994 hade Särnmark Assistans redan haft kunder sedan 1992. Grundarna Mikael Särnmark och Cecilia Ekholm äger fortfarande halva företaget var. För Mikael har det hela tiden varit naturligt att driva ett företag.

–Jag lägger mig i lite allt möjligt, säger han med ett skratt som svar på frågan vilken roll han har i företaget. Är man en stark entreprenör i själ och hjärta är det lätt att man vill agera på allt som man har en stark åsikt om.

–Hanna, vår vd, är duktig men

vill dra allting i långbänk, överklaga, invänta nya domar. Jag är snabbare, vill göra något drastiskt på en gång.

Varför blev det då ett liv som grundare av ett assistansföretag? Som ung hade Mikael helt andra planer. Han pluggade ekonomi på universitetet, med siktet inställt på att bli auktoriserad revisor, och festade hårt. En fredagskväll kom katastrofen. På hemväg från ”Vickan”, restaurangen Victoria i Kungsträdgården, blev han oprovocerat nedslagen.

–Jag kommer ihåg att jag satt inne på Vickan och tittade på fönsterrutan. Regnet glänste på glaset. Jag var med en kompis från Teknis, han skulle ha tenta dagen efter. Jag minns inget förrän jag vaknade på sjukhuset.

Mikael fick en blödning i hjärnstammen. Prognosen gav honom två procent chans att överleva. I samband med det slogs hans koordinationsförmåga ut.

–Ögonen kunde inte koordinera, jag tappade mitt tal totalt, balansen... allt var

utslaget utom intellektet, men det var det ju

Jag blir överfallen i Kungsan men minns ingenting förrän jag vaknar på sjukhuset.

Mikaels krokiga resa

Toppen

Bra

Okej

Dåligt

Uselt

Oändligt älskad, lugn och trygg.

Med puberteten brakade det loss och jag blev ganska vild och tog verkligen för mig av livet.

Livet leker. Stamgäst på Alexandra. Fem av veckans sju kvällar är jag ute och festar. Pluggar för att bli auktoriserad revisor.

Får hjälp med måltider, att sätta på radion och köpa cigaretter. Från 25 till 39 års ålder var jag mycket sällan utanför min lägenhet.

0 år

10

20

30

När Patric Melin idag berättar att han inte orkar leva längre om han inte får assistans så påminner det mig mycket om hur jag själv hade det.

Jag får delta i ett pilotprojekt för personlig assistans. Startar företag och får nytt självförtroende.

Jag vill att alla ska känna sig trygga. Idag måste jag slåss för Patric Melins (bilden) och andras rätt till personlig assistans.

Jag har skapat ett liv som passar mig som hand i hand-ske. En villa vid havet, med brygga och motorbåt blir perfekt.

ingen som visste för jag kunde inte förmedla mig alls den första tiden. Mina föräldrar fick veta att jag skulle få leva resten av mitt liv på långvården. Om jag trots allt överlevde. Jag låg ett och ett halvt år på sjukhus innan jag fick flytta hem.

Lite senare blev det ny period på sjukhus.

– En neurolog hade roat sig med att skära lite i min hjärna för sin forsknings skull och i samband med det fick jag en ny hjärnblödning som gjorde att jag också blev vänstersidigt förlamad och helt rullstolsburen igen, den här gången permanent.

Ett nytt liv

Livet förändrades på alla områden.

– Jag hade flyttat ihop med en tjej några år tidigare. En helg, när jag kom hem på permission från sjukhuset, var lägenheten tom, allt var borta. Hon hade flyttat till USA och där gifte hon sig. Det var chockartat. Jag hade själv sagt till henne att hon skulle lämna mig, men innerst inne hade jag förstås hoppats att hon hade hållit fast vid mig och kämpat vidare tillsammans med mig.

Även föräldrarna gick skilda vägar efter olyckan. Pappan dog senare, strax efter att Mikael startat sitt assistansföretag, men mamman lever fortfarande.

– Mina föräldrar har kämpat som djur för mig och utan dem och den grundläggande självkänsla de gett mig hade jag nog inte överlevt. Pappa hann precis uppleva att mitt liv vände till det bättre och min jättefina mamma, som fyllt 90 år, säger sig nu se en mening i det som hände. Det känns skönt för mig.

– Efter olyckan kunde jag inte prata, jag hade skakningar och kramper. Mitt ego var rejält stukat och även självkänslan blev hårt prövad.

Föräldrarnas stöd blev avgörande.

– Mina föräldrar avgudade mig när jag var liten, det låter larvigt, men så var fallet och det är viktigt eftersom jag hävdar att det var detta som gjorde att jag klarade mig relativt bra efter olyckan. Jag tror att många föräldrar ”ger upp” då deras barn råkar ut för något dylikt. Jag vill påvisa hur viktigt det är med trygg och lycklig uppväxt.

Före överfallet var drömmen att bo i City med inneklubbar utanför lägenheten.

– Jag ville kunna ragga brudar och sedan enkelt ta mig hem. Jag fick en lägenhet på Stureplan efter olyckan, men jag kunde inte utnyttja den på det sätt jag hade tänkt, säger Mikael och skrattar.

Sorglös stamgäst

Som sorglös 24-åring var Mikael stamgäst på nattklubben Alexandra på Biblioteksgatan. Fem av veckans sju kvällar var han ute och festade, fyra av dem på Alexandra.

Mikael Särnmark anser sig ganska bra på att drömma, och förverkliga drömmar. ”Jag har aldrig brytt mig om förutsättningarna och oddsen”, säger han.

– Jag kände dörrvakterna och tjejen i kassan, så jag fick gå in gratis. På lördagarna jobbade han i den exklusiva klädbutiken Boutique Monsieur, vars ägare hade abonnerat ett bord på Alexandra för sin personals räkning.

– Jag var ganska bortskämd. Och jag hade en jättestor bekantskapskrets, men de drog när de insåg att mina skador var permanenta. Det var utstuderade krogmänniskor. Tjejen som jag bodde ihop med var en riktig discobrud med löshår och lösögonfransar. Tjejerna i gänget jag umgicks med var fotomodeller, flygvårdninnor och tandläkare. Ja, det var lite hysteriskt!

Det glassiga livet smittade till och med av sig på sjukhusvistelsen till att börja med. Den första tiden stod besökarna mer eller mindre på kö. Sjukhuspersonalen delade ut kölappar när stora delar av Stockholms krogvärld gjorde sjukbesök. Och sjukhuset i sig var en miljö som Mikael kom att trivas i.

– Alla dessa människor på sjukhuset gjorde att jag faktiskt hade jätteroligt. Jag trivdes som en fisk i vatten.

Att komma hem till den nya vardagen, med stora funktionsnedsättningar och ett helt annorlunda liv, instängd i en lägenhet fick Mikael att förtvivla. Han fick hjälp tre timmar per dag med måltider, tvätt och liknande. Det blev tolv långa, deprimerande år. Att röka, dricka kaffe och lyssna på radio blev mitt liv.

– Det fanns endast livsuppehållande hjälp. Jag fick sitta där i lägenheten och jag blev nog lite skadad av det. Jag kände att jag inte orkade leva längre. Det var för mig på ungefär samma sätt som det är för Patric Melin idag.

Saknar inte det gamla

Idag säger Mikael sig inte sakna det gamla glassarlivet utan tycker att han har det jättebra. Och än bättre tror han att det blir.

– Jag vet inte om jag vågar berätta det, men Hugh Hefner har alltid varit min store idol, säger Mikael med en glimt i ögat. Jag skulle vilja ge honom lite europeisk konkurrens.

– Skämt å sido, jag ser framför mig att jag skapar ett liv som passar mig som hand i handske. Det är viktigt med en

”Det är bra att det går bra för Svensson, men det saknas empati i samhället. Det råder brist på civillikhet. Annars vet jag inte vad de orden betyder. Det är något som både regeringen och samhället i stort saknar.”

lialer. Det är också jätteviktigt att kunna attrahera rätt typ av kompetent personal.

Många uppköpta

Många konkurrenser har köpts upp de senaste åren, bland annat av stora riskkapitalbolag som numera äger bland annat Frösunda, Assistansia och Olivia. Även Mikael Särnmark och Cecilia Ekholm har fått bud på sitt Särnmark.

– På kontoret skulle de få hjärnblödning om de fick veta vilka bud vi fått, säger Mikael som svar på frågan vad riskkapitalbolagen velat betala.

Har du känt dig frestad att sälja?

– Inte så länge Särnmark Assistans ger mig så mycket som det gör idag. Jag tycker också att jag har mycket att ge verksamheten så därför vore det fel att sälja. 32 år av mitt liv har gett erfarenheter som jag gärna delar med mig av. Jag kompletterar våra anställda specialister med mina perspektiv. Att spendera pengarna på annat nu vore osmart. För mig är det mycket bättre att fortsätta ha en förankring inom assistans.

Hur tror du att assistansen rent allmänt kommer att utvecklas i framtiden?

– Jag tror faktiskt att det kommer att bli lättare att få assistans! Nu har vi en regering som är bra på att förvalta pengar och då skapar man även förutsättningar för att kunna ge bra assistans.

Att assistansen idag är hotad klandrar han varken Försäkringskassan eller politikerna för.

– Det finns företag som nagelfar lagstiftningen för att utnyttja kryphälen i socialförsäkringen. Samhället måste försvara sig om någon försöker pungslå hela systemet. Det är detta som har gjort det svårare för handikappade att få assistans. Ju mer kryphälen utnyttjas, ju mindre blir rörelsefriheten när Försäkringskassan försvarar sig.

Slätar över

Mikael Särnmark säger gärna kontroversiella saker, men lika snabbt slätar han över det mest utmanande.

Han hyllar regeringen, trots att den får låga betyg för sin handikappolitik, åtminstone av handikapporganisationerna. Men så tillägger han snabbt att han tror att Cecilia Ekholm (medgrundaren)

är miljöpartist/socialdemokrat och ”vår verkligt jätteduktiga vd Hanna Kauppi uppfattar jag som rödstrumpa”.

– Hanna tvingade mig ta bort politiska inlägg jag skrivit på Facebook.

Mikael tycker dock att det blivit mer rumsrent att vara borgerlig även i handikappbranschen efter hand som Sverige vant sig vid en borgerlig regering. Men han är absolut inte nöjd med vare sig politik eller samhällsutveckling.

– Det är kul att vara svensk. Det går bra för Sverige. Det är eufori, framåtanda, optimism. Det är bra att det går bra för Svensson, men det saknas empati i samhället. Det råder brist på civillikhet. Annars vet jag inte vad de orden betyder. Det är något som både regeringen och samhället i stort saknar.

Svårt vara borgerlig

– Det är svårt att vara borgerlig i tider som dessa, om man är funktionshindrad. Man får nästan skämmas för andra personers beteende. Man ställer sig inte upp för gamla på bussen, man skapar inte justa förutsättningar för handikappade, säger Mikael Särnmark.

– Det är för mycket ego och för lite civillikhet, om ni frågar mig. Och mitt ego är ju ändå inte litet. +

Läs mer om Patric Melins kamp för att få behålla sin assistans på www.foraldrkraft.se

Slutar röka, kanske ...

Ålder: 56 år.

Bor: Lägenhet på Östermalm, Stockholm

Familj: Mamma, syster och syskonbarn

Nyårslöften: Sluta röka... kanske.

Om Mikael's funktionsnedsättning: Skador efter en blödning i hjärnstammen som lett till skakningar, nedsatt syn och kraftigt nedsatt motorisk koordinationsförmåga. En skada efter en blödning i höger hjärnhalva orsakade förlamning i vänster kroppshalva.

vettig sysselsättning, som den jag har inom Särnmark Assistans.

Mikael funderar över att byta ut sitt sommarställe på Möja till en större villa nära havet eller en sjö, eftersom han älskar båtar.

– En villa vid havet, med brygga och motorbåt vore perfekt. Man måste ha drömmar annars finns inget att förverkliga. Jag är faktiskt bra på både och, att drömma och förverkliga. Jag har aldrig brytt mig så mycket om förutsättningarna och oddsen. Det fixar sig!

Hur vill du utveckla företaget?

– Det ska inte byggas ut för utbyggnadens egen skull, utan det ska fortsätta ”vara Särnmarks”. Grundtryggheten för våra kunder är det viktigaste för mig. Samtidigt har konkurrensen hårdnat på senare år. Nu måste man växa, vare sig man vill eller inte, för att ha stordriftsfördelar och för att överleva i ett längre perspektiv. Idag har vi kontor i Uppsala, Visby och Stockholm med nära 300 kunder och ett par tusen assistenter sysselsatta. Vi har kunder över hela landet och det kan mycket väl hända att vi startar fler fi-